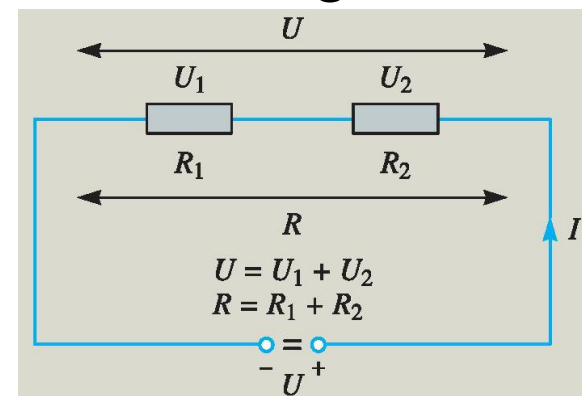

Fogyasztók, ellenállások soros kapcsolása

- A sorba kapcsolt fogyasztók mindegyikén ugyanakkora áram folyik. $I = I_1 = I_2 \dots$
- A fogyasztókon az áramkörre kapcsolt teljes feszültség megoszlik. $U = U_1 + U_2 + \dots$

Hátránya: Ha egy fogyasztót kiiktatunk, vagy elromlik, akkor megszakad az áramkör és a többi fogyasztó sem működik.

Pl. karácsonyfa-égősor

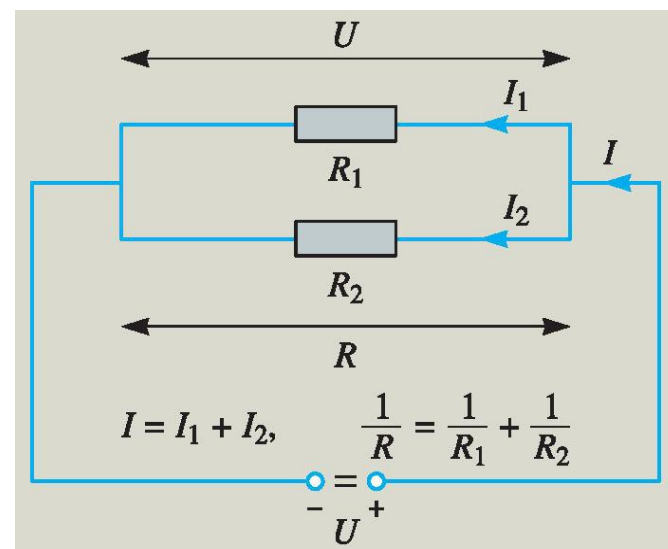

Fogyasztók, ellenállások párhuzamos kapcsolása

- A fogyasztókra jutó áramok összeadódnak: $I = I_1 + I_2 \dots$
- Mindegyik fogyasztóra ugyanaz a feszültség jut.
 $U = U_1 = U_2 = \dots$

Előnye: a fogyasztók egymástól függetlenül működnek, ha az egyik elromlik, a többi működik tovább.

Pl. házakban, lakásokban használt elektromos eszközök (lámpák, háztartási gépek, ...)

Az áram hatásai, elektromos munka, teljesítmény

- **Hőhatás**

Az áramló részecskék beleütköznek a többi részecskébe, ezért azok gyorsabb rezgőmozgást végeznek, az anyag felmelegszik. Ha tehát a vezetékben áram folyik, akkor a vezeték melegszik. Feltekert vezeték: izzószál

Izzószálakat használnak a melegítő berendezésekben. pl. a régi izzólámpában izzószál világít (és melegszik).

Ma már izzószálas égőt nem használnak, mert nagyobb energiát használ fel melegedésére, mint a világításra.

Példák az áram hőhatásának felhasználására:

hősugárzó, melegítő háztartási eszközök (vasaló, mosógép, hajszárító, kenyérpirító, forraló, elektromos főzőlap, stb...)

- **Kémiai, vegyi hatás, áram folyadékban**

A folyadékokban, oldatokban szabadon mozgó pozitív és negatív ionok vannak. Ha a folyadékban mozognak a töltések, akkor ez azt jelenti, hogy áram folyik.

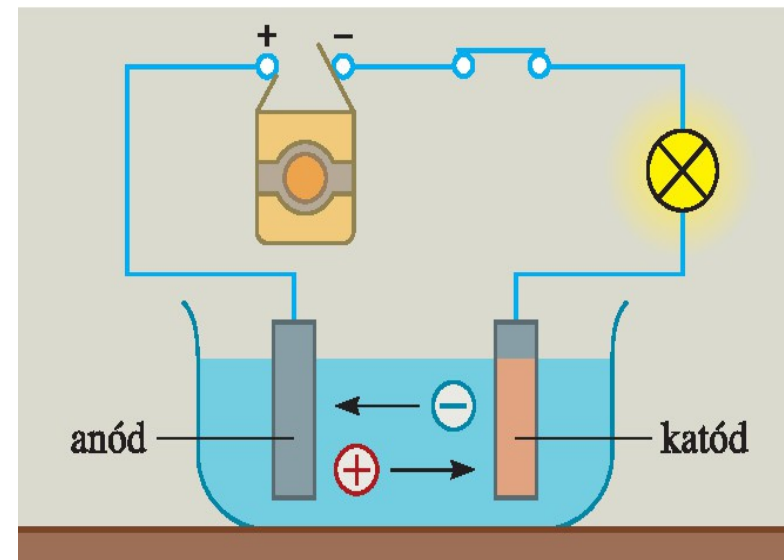
- A folyadékba tett két db fém vagy szén rúdra feszültséget (feszültségforrást, áramforrást) pl. elemet kapcsolunk. Ekkor az egyik rúd pozitív lesz (anód) a másik negatív lesz (katód). A + ionok a katód felé, a – ionok az anód felé áramlanak, így jön létre a folyadékban az áram.

A katódhoz és anódhoz érkező ionok elektront vesznek fel vagy adnak le, semlegessé válnak és kiválnak az oldatból.

Felhasználása: vízbontás hidrogénre, és oxigénre, galvanizálás (bevonatok készítése)

Élettani hatás

Mivel az élő szervezetek vizet tartalmaznak és abban ionokat, ezért vezetik az áramot. Az áram nagysága függ a szervezetet érő feszültségtől és a szervezet elektromos ellenállásától. Az áram égési sérülést, vérrögképződést, izom-összehúzódást, izomrángást, sejtnedvek összetételének megváltozását, idegsejtek pusztulását okozza. Ezért az áramütést el kell kerülni, mert halálos is lehet.

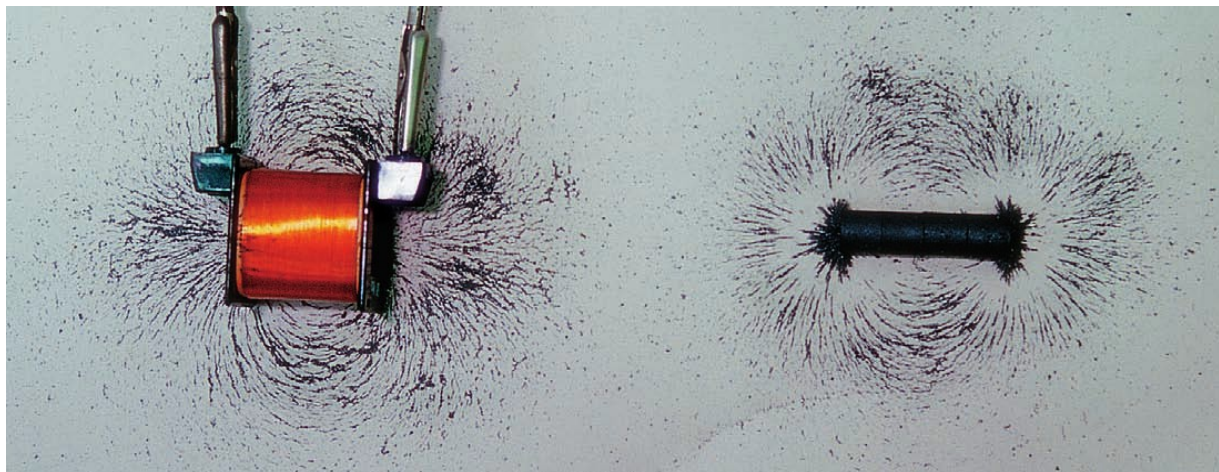

Az áram mágneses hatása

A feltekercselt vezeték; tekercs, amelyben áram folyik, rúd mágnesként viselkedik, olyan mágneses tere lesz, mint a rúd mágnest. Lesz Északi és Déli pólusa és vonzza a másik mágnes ellentétes pólusait, és vonzza a vasat.

Elnevezése: **elektromágnes**

Az elektromágnes belsejében kialakuló mágneses tér nagysága függ a tekercs menetszámától, hosszától, a tekercsben folyó áram erősségétől, és a tekercsben levő anyagtól (pl. vas esetén nagyobb a mágneses tér erőssége).

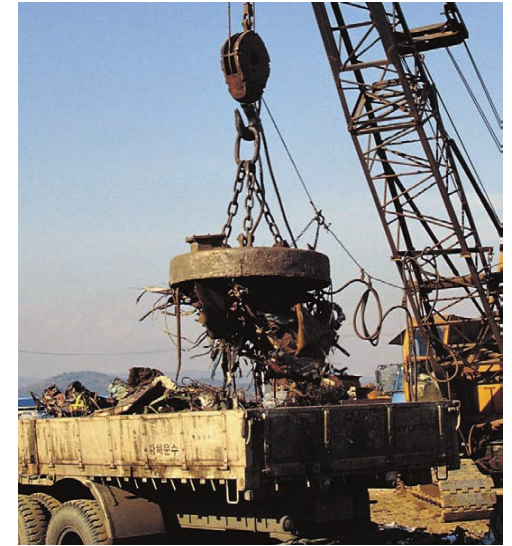

Példák az elektromágneses alkalmazásaira:

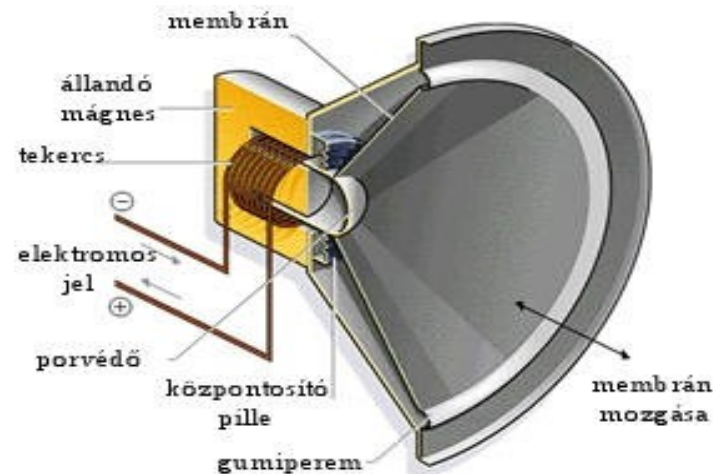
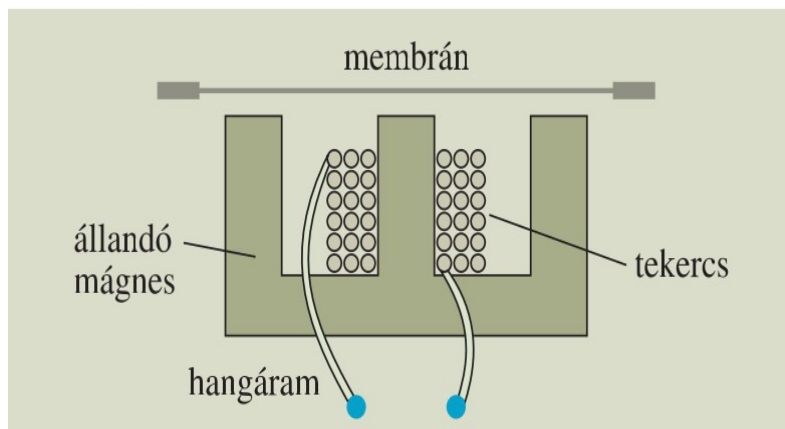
Elektromágneses emelődaru:

Bekapcsolva mágneses lesz és vonzza a vasat, amit fel tud emelni, kikapcsolva leteszi. Használják vastelepeken, roncstelepeken.

Hangszóró, fülhallgató

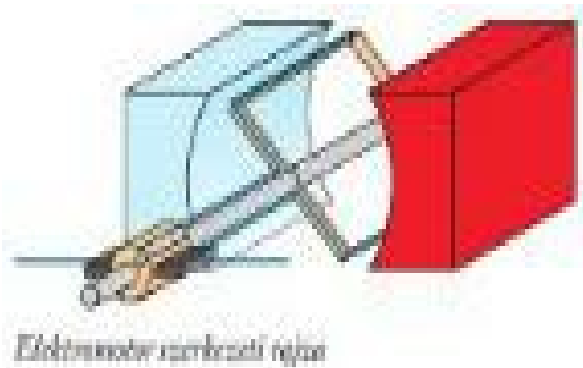
Az elektromágnes ugyanolyan frekvenciával mozgatja az előtte levő vaslemezt (vonzza a membránt), mint amilyen frekvenciájú áram érkezik rá. A hang vagy zene áramjelét alakítja át a membrán rezgésévé. A membrán a rezgését átadja a levegőnek, és ez a rezgés így hanghullámot hoz létre.

Elektromotor

A tekercs egy mágneskeretben van. A tekercsre kapcsolt áram hatására mágneses lesz és megpróbál beállni a mágneskeret Észak-Déli pólusai irányába, és elfordul. Ekkor az áram irányát megfordítják így továbbfordul Dél-Északi irányba, és így tovább az áram hatására folyamatosan forog a mágneskeretben. Ezt a forgást áttételekkel át lehet adni bármilyen forgó szerkezetnek (pl. kerék, keverőlapát, stb.)

Így működik pl. az elektromos autó, elektromos vonat, trolibusz, fűrőgép, körfűrész, turmixgép, mosógép, ventilátor, körhinta, fűnyíró, elektromos borotva, stb....

Egyéb példák az elektromágnes felhasználására:

automata biztosíték (nagy áram esetén magához húzza a fémkapcsolót, és megszakad az áram),

elektromágneses ajtózár, kapuzár (gombnyomásra megszakad az áramkör és a elektromágnes nem lesz mágneses és elengedi a zárat.)

- Elektromos munka

Az elektromos mező munkát végez, amikor töltéssel rendelkező részecskéket (pl a fémekben elektronokat) két pont között elmozgat.

Ez a munka egyenlő a két pont közti feszültség (U), és a töltés ($Q=I \cdot t$) szorzatával.

Tehát az elektromos munka: $W = U \cdot I \cdot t$

ahol az U a feszültség, I az áramerősség és a t az idő.

A munka mértékegysége: J (Joule) , akkor ha az időt másodpercben mérjük.

A háztartási elektromos eszközök, viszont sokszor hosszú ideig, órákig vannak bekapcsolva (pl. hűtő, lámpák, mosógép, TV, ...) ezért célszerű az időt ilyen esetekben órában mérni. Ekkor a munka mértékegysége: Wattóra, jele: Wh , ennek ezerszerese a kilowattóra: 1 kWh = 1000 Wh

- **Elektromos teljesítmény**

Egy fogyasztó teljesítménye megadja, hogy a fogyasztó mekkora munkát képes végezni 1 másodperc alatt.

Nagyobb a teljesítménye annak a fogyasztónak, amelyik ugyanannyi idő alatt több munkát végez, vagy ugyanazt a munkát kevesebb idő alatt végzi el.

Pl. nagyobb teljesítményű forraló gyorsabban felforralja a vizet, lámpa jobban világít, hangszóró erősebben szól, ...

A teljesítmény jele: P

mértékegysége J/s = Watt   1000 Watt = 1 kilowatt (1 kW)

Teljesítmény = munka / idő = feszültség · áramerősség

Képletben: $P = \frac{W}{t} = U \cdot I$ vagyis **$P = U \cdot I$**